

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

UPA2019/112

Tillie Martinussen

04. april 2019 – Siullermeerneqarnera

Inuit ernumanermik isummakkullu nanertismanermik eqqugaasartut isumassorneqarluarnissaat qulakkeerniarlugu nuna tamakkerlugu iliussissatut pilersaarummik kingusinnerpaamik UPA2020-mi saqqummiunneqartussamik Naalakkersuisut suliaqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqa Samuelsen, Inuit Ataqtigiit)

Siunnersuutip siunertai kusanaqaat. Taamaakkaluortoq isumaqarpugut iluarsilaartariaqartoq. PTSD - posttraumatisk stress syndromip katsorsarneqarnissaa pingaartorujussuuvoq. Ilumoortuuppat inunnut PTSD-tunut katsorsaaneq taanna allanit oqaloqatigiinneq atorlugit katsorsaaneq naleqqiullugu salliutittariaqaraluarpoq.

Ajornannginnerulersitsissaaq oqaloqatigiinneq atorlugu katsorsaaneq qularnaarnissaannut aamma allat katsorsaariaatsit atortarnissaannut.

Tarnikkut aallartitsinnaasut nunguppata, katsorsaaneq pisariaarutsitsinnaasut inuillu oqaloqatigiinneq atorlugu katsorsartittut eqqissiviillioortilerlugit taamatullu sinissarutsittalerlugit taamatullu pallitassaajunnaartillugit taava eqqissimanerumik sinneri oqaloqatigiissutigineqarsinnaanngussapput taamatullu erloqissutit misigisapiluillu siammarsinnaanngorlugit toqqaannarnerumik iluaqutaanerumillu.

Amerlaqaat PTSD-qalersartut sullivitik pissutigalugit, kisiaanni inoqaterpassuagut PTSD-qartarput imaluunniit poorsisumik PTSD-qalersarput misigissutsinnut PTSD-qarnerummat, ilisimanngisaminnik. Politiit, peqqinnissaqarfimmi sulisut, sullissisut aamma inuit imaannaanngitsumik peroriartorsimasut PTSD-qalersinnaapput.

Poorsisumik PTSD-qalersarneq immikkut erloqinartumik misigisatut suli nalunaarsorneqarnikuunngilaq naatsorsuutigaarpulli arlaanni taamaaliumaartoq.

PTSD aamma atornerqalersinnaavoq misigisaq ataasiinnaq pissutaalluni, ksianni poorsisumik PTSD-qalersarneq piartuaartarpoq uteqattaartumik sivisuumik sakkortuunik misigisaqartarnikkut.

Soorlu sakkortuumik peroriartorsimangaanni, piffissap sivisuup ingerlanerani timikkut tarnikkullu persuttagaasarsimangaanni aamma nappaataavoq nunarsuup ilaani ilisimatusarfigneqalersut ilaat.

Taamaasilluta isumaqarpugut PTSD-t pisagut taakku tamarmik ataatsimut isigalugit PTSD-tut taagortariaqartut.

Sunaluunniit pissutaagalarpat inuit puullaqisunngortarnerannut, ernumalertarnerannut, nanertisimalertarnerannut PTSD-qalartarnerannulluunniit soorunami katsorsarneqartartussaapput.

Ullumikkut tamanna annikitsuaqqamik pisarpoq.

Pisariaqarpoq tarnip ilinniartitsissutiginnissaa, tassa psyko-edukation pisariaqarpoq, qaammarsaatigineqartariaqarpoq aamma peqqinnissakkut suliniarfigisariaqarpoq, inuit paasiniassammasuk sunik akornnguteqarnerlutik.

Inuppassuit nalusarpaat soq ajornerlutik, soq ullaakkut makissinnaasannginnerlutik, soq nipituut sapertarnerlugit, soq angerlarsimaffiminni najugaqaqatitik asatik taamarsuaq oqqateqatigisarnerlugit imaluunniit soq misigisarnerlutik nunarsuarmi qalipaait tamarmik asinngaraluttuinnartut imaluunniit

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

sooq inunnut allanut asanninnertik tammariartortarnersoq. Sooq iliuuseqarsinnaasannginnerlutik aamma sooq taaqqugasarnerlutik naak ullortik ajunngikkaluartoq.

Inuppassuit nalusarpaat sooq misigitsaannerlutik, sooq malugisinnaannginnerlutik imaluunniit nunarsuaq malugisinnaannginnerlugu - aammami ikittuinnaat eqqartorsinnaasarpaat.

Angutit aamma arnat, mianernartut aamma allat ulorinartorsiortut patajaatsut aamma ingerlalluartut eqqorneqarsinnaapput aamma nappaatip ilisarnaatai tamarmik atuuttarput, tarnikkut nappaatit pinngorsimasinnaasut erloqinartumik misigisaqarsimaneq pissutaalluni imaluunniit allat misigisat sakkortuut imaluunniit sakkortuumik peroriartorsimaneq, atornerluineq - siusinnerusukkut massakkullu - imigassamik, hashimik, lightergasimik aamma allanik.

Aap, allat nanertisimasunngortarput pissutissaqarparisigatik, pissutaalluni qarasap sunniutai ajunngitsut unissimmamata annikitsuinnarmillu qiimmaallannartunik akuutissanik sanaartulertarmata. Kikkulluunniit eqqorneqarsinnaapput.

Inuiaqatigiit qimattariaqarpagut eqqarsartut makinnissamut ajornartorsioeqn imaluunniit ulluinnarni eqiigasumik pissuseqarsinnaannginneq tassaasoq eqiasunneq imaluunniit inuttut akornguteqarneq ornittariaqarpagullu inuiaqatigiit assigiinngissutsinik paasinnissinnaasut.

Taamaattumik kaammattuutigaarput qaammarsaanissaq pingaartinneqartariaqartoq.

Imaasinnaasariaqarpoq inuit imminnut oqarfigisinnaassasut: Tassa uanga, tassa nappaatima ilisarnaataa. Taaguuteqarpoq!

Tarnikkut artornartut inuit isertuuttarpaat.

Paatsoorujussuarneqartarput oqaatigeriikkattullu isumaqartinneqartarlutik aamma ilisarnaatit paasiniarneqartarput soorlu sanngiitsuunerlutik.

Ersiutaaginnarpulli allannortoqartariaqarneranut, eqqartuisoqartariaqarneranut, nakorsaaitortoqartariaqarneranut imaluunniit puullaaqinaveersaatitornissamut, ernumanermik millisaatitornissamut aamma pissutsinut katsorsaansissamut oqaloqatigiinnissanullu.

Amingaatigeqaarput oqaloqatigiinneq atorlugu katsorsaariaatsit sorliit piginissaasa aamma kikkunntu atorinnaasa eqqartornissaat.

Siunnersuuteqartoq isumaqatigilluinnarparput, nuna tamakkerlugu suliniutit pitsanngorsartariaqarmata. Oqaatigeeriartigulu, iliuuseqarasuarnissat taamatullu paasititsiniaasarnissaq suliamut pineqartumut ilaasariaqarluinnarmata.

Aammali peqataanik inuppassuit aliasuuteqarput pisariaqartillugulu paasissallugu sooq taamaannerlutik aamma imminnut ikiorniarlutik qanoq iliorsinnaanerlutik.

PTSD-mut katsorsaaneq aallarniutaalluassaaq aamma suliniutit Naalakkersuisunit taaneqartut.

Neqeroorutigisartakkagulli ullumikkut naammaqqajannngillat.

Aamma amerlaqisut naluaat napparsimallutik sulingitsoortariaqartarnerminnut suut pissutaasut, peqqiilliornerminnut, sinnarlunnerminnut, attaveqarluarsinnaannginnerminnut, persuttaasarnerminnut aamma sorusussuseqartannginnerminnut pissutaasut tassaasartut nanertisimaneq, ernumaneq imaluunniit PTSD.

Imaluunniit atornerlueqataaneq allaluunniit suusinnaasoq.

Qinngasaarisartut amerlaqisut naluaat tassaasoq tarnikkut nappaateqarnermut oqilisaataasinnaasoq soorlu aamma inuppassuit naluaat nukittuneq sanngiitsuunerluunniit suunersut, taagutilli taakku marluk paarlaattarpaat, nalugamikkut tarnikkut pissutsit qanoq sulisarnersut aamma avaqqutaarinerit annanniutillu assigiinngitsut suunersut.

Taamaattumik qaammarsaasoqartariaqarpoq.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Nalunngikkaanni nappaammut suna pissutaavoq, naappaat atuarnikkut paasiniarneqarsinnaavoq kingornalu aaqqiissutissanik eqqarsalerluni, pissarsiaralugulu eqqortumik ikiorneqarnissat. Pingaarnarpaavorli; paasissallugu kisimiittoqanngitsoq aamma ikiortittoqarsinnaasoq.

Isumaqatigilluinnarparput naalakkersuisoqarfiit assigiinngitsut suleqatigiillutik suliniuteqartariaqartut innuttaasut tarnikkut peqqinnerulersinniarlugit. Aamma qaammarsaasoqartariaqarpoq. Aamma ilumut; iliuuseqarasuortoqartassaaq pinaveersaartitsisoqarlunilu taamaalillunilu aningaasanik atorluaalluni periarfissaqarfiini.

Aningaasaliissutit siunissami ilinniartitaanermut, tungniuinermullu aningaasaliissutitut isigineqartariaqarput aamma siunissami sulisussanut ilinniarsinnaasunullu.

Pinaveersaartitsineq tamatigut ajortereertunik pitsaangorsaanermit pitsaanerusarpoq aamma iliuuseqarasuortarneq, napparsimasoq aanaarunnaarsittarpaat ajortoqavitsinnagu.

Taamatut oqaaseqarluta suliniutit amerlanerunissaat kissaatigissavarput aamma kaammattuutigissavarput paasisat amerlanerungaartut katsorsaariaatsillu ujaratorneqassasut, taamaasippat siunnersuut ilalissavarput ataatsimiititaliamullu ingerlateqqillugu eqqarsarluta sukumiisumik itisiliinertalimmillu suliarineqarluarumaartoq.

Aappassaaneernissaa pingajussaaneernissaallu pisariaqarpat kinguartillik periarfissarlu taanna atorlugu suliniutit amerlanerit nassaarineqarlik, pisariaqartinneqarpummi.

Ilisimasanik eqterivik aamma misigisimasanut sakkortuunut tarnikkullu anniaatinut sullissivik eqqarsaataalluarsinnaapput.

Katsorsaavinnimmi taamannaannaq amingateqarpugut.

Akilissaqqaarput kinguaariinni maannakkut inuusuni sualummilli aggersuni.

Aningaasaliinerusussaavoq pitsaasoq, inunnut aningaasaliinerusussaavoq, asanninnermut aamma inuiaqatigiinnut pitsaanerusut pilersinnissaannut.